№ 58 Київ. Субота, 10 Марта (23 Березня) 1912 р.

Ціна окремого № 3 коп. № 58

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА і ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК СЬОМИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Київі, Велика Підвальна вул. д 6,
Телефон редакції 1458.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1912

на 1 рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі перш. шости місяців.

Ціна „Раді" за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту). на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через почтамти, то платять за газету по ціні, встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.

ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу.)

Авторі рукописів повинні подавати своє призвіще і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статті більші, статті, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаются авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, зважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

Просять авторів додержуватись правопису „Ради".

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:

ЗА РЯДОК ПЕТІТУ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:
перед текстом . . . . . 20 коп.
після тексту . . . . . 10 коп.
„сторонні повідомлення" . . . . . 50 коп.
За ПЕРШИЙ РАЗ платиться ВДВІЧІ.
Оповістки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льготних умовах.

ОПОВІСТКИ від окремих осіб, фірм і закладів, що мешкають, або мають свої Головні контори чи Управи *закордоном і скрізь в межах Російської Держави* за ВИКЛЮЧІННЯМ губерній: Київської, Харківської, Херсонської, Орловської, та Полтавської, опричь контори „Ради",—*приймаються виключно* в „ЦЕНТРАЛЬНОЙ КОНТОРѢ ОБЪЯВЛЕНІЙ ТОРГ. ДОМА Л. и Э. МЕТЦЛЬ и Ко. Москва, Мясницкая, домъ Сытова" та в ОТДІЛАХ ТОГО Т./Д.: „въ Петербургѣ,—Морская 11; Варшавѣ,—Маршалковская 130; Вильно,—Большая 38; Лодзь—Петроковская і Парижѣ,—8, площ. Биржи".

Приймається передплата
на 1912 рік
на українську газету
„РАДА"
РІК ВИДАННЯ СЬОМИЙ.

Газета політична, економична і літературна.
виходить у Київі що-дня опріч понеділків і днів після великих свят.

„Рада" має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає огляди життя політичного, громадського, економичного на Вкраїні, в Росії і за-кордоном; друкує фельєтони, а тако ж статті критичні і твори красного письменства.

ДО СПІВРОБІТНИЦТВА в „РАДІ" запрошено визначніші літературні і наукові сили.

„Рада" має ВЛАСНИХ кореспондентів в Державній Думі, в Державній Раді, а також в політичних центрах Європи, в Лондоні, в Парижі, в Римі, в Мюнхені, у Відні, в Празі, у Львові, в Чернівцях і в усіх визначніших містах України по цей і по той бік кордону

Ціна „РАДИ" з приставкою і пересилкою в Росії:

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплату на рік можна виплачувати частками в такі строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб.; в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 марта 2 карб. і на 1 мая 2 карб., або по 1 карб. що місяця впродовж першого півріччя.

Пробні №№—безплатно.

Всім передплатникам, що виплатять ЩЕ ШІСТЬ РУБЛІВ буде вислано

„Словник української мови"

Зібраний редакцією журн. „Кіевская Старина", премірований Рос. Акад. Наук і виданий під редакцією і з доповненнями Б. ГРІНЧЕНКА, в 4-х великих томах. В книгарнях словник цей продається по 8 карб., без пересилки.

ЗМІНА АДРЕСИ—30 к., артистам і учням всіх шкіл—БЕЗПЛАТНО.

Адреса редакції і головної контори: у Київі, Велика-Підвальна вул. д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Передплата на „Раду" на таких-же самих умовах, що і в конторі, приймається: у Київі: 1) в „Українській книгарні", Безаківська 8, 2) в Книгарні „Л.-Н. В.", В.-Володимирська 28, і 3) в Книгарні Череповського, Фундуклеївська і 4) в крамниці „Час", Театральна пл. 48; у Варшаві в Гр. Степури; в Одесі в крамниці Литвиненка і в україн. книгарні „Діло", Конна, 11; в Катеринославі—Книгарня Лозинської, Проспект в Мелітополі—Межевая, д. 6. Ессева у д. Залізняка; в Полтаві—Книгарня Маркевича, бульвар Котляревського; в Петербурзі—Книгарня Вольф; в Харькові—Українська Книгарня, Рибна.

Редактор В. Яновський. Видавець Є. Чикаленко.

Городський Театр. Дирекція С. В. БРИКІНА
ТОВАРИСТ. ОПЕРН. АРТИСТ.

Сьогодня, 9-го марта, гастроль відом. драмат. сопрано Целестіни Боніненья, відом. драмат. тен. Л. Б. Зіновьєва та відом. барит. Цезаря Формікі—„Трубадуръ". Уч.: д-ки Цел. Боніненья, Рибчинська, Перелигіна, д.д. Зіновьєв, Формікі, Каченовський, Летичевський, Лісненко. Поч. в 7 1/2 г. в. Завтра, 11-го, дві вистави: ранк. замість оп. „Камо Грядеши" відбудет. прощальн. гастроль відом. колор. сопрано МАРІЇ ГАЛЬВАНІ де ТЕХАДА—„СЕВИЛЬСКІЙ ЦИРЮЛЬНИКЪ". Ціни звичайні. Квитки взяті на оп. „Камо Грядеши" прохають вернути і одержати гроші назад. Вечер. гастроль ЦЕЛ. БОНІНЕНЬЯ, ЭМИЛ. ПЕРЕА та ЦЕЗ. ФОРМІКІ—„ТОСКА" В вівтор. 13-го, гастроль ЦЕЛ. БОНІНЕНЬЯ та Л. Б. ЗІНОВЬЄВА—„ГУГЕНОТЫ". Квитки з штемпельом „Гугеноты" дійсні на 13-го марта. В середу, 14-го, гастроль ЦЕЛ. БОНІНЕНЬЯ, ЭМ. ПЕРЕА в бенефіс ЦЕЗ. ФОРМІКІ—„ДЖІОКОНДА". В четв. 15-го, гастроль Л. Б. ЗІНОВЬЄВА—„ЖИДОВКА". В п'ятн. 16-го, прощальна гастроль: ЦЕЛ. БОНІНЕНЬЯ, Л. Б. ЗІНОВЬЄВА та ЦЕЗ. ФОРМІКІ—„АФРИКАНКА". Квитки на всі вистави продаються. Квитки взяті на оп. „Мановъ" прохають повернути і одержати гроші назад.

І-ша ЗУБНА лікарня. ПРИ ЛІКАРНІ ХИРУРГ.
Прорізна 10.

Спеціяльна КОЖНО-ВЕНЕРИЧ. ЛІЧЕБНИЦЯ д. № 16, Михайлівська. Порада 50 к. Пр.: 10—2 дн. та 7—9 веч. Од 5—7 веч. завідуюч лічебн. Д-р Гольдберг, приймає у себе № 16, В.-Васильківська

НА РОЗІ ХРЕЩАТИКА 31, та ЛЮТЕРАНСЬКОЇ

„СОВРЕМЕННЫЙ ТЕАТРЪ" вистави
Хрещатик 31, хід з Лютеранської вул.
Дирекція арт. С.П.Б. Імперат. театру С. Н. ЖДАНОВА та І. Я. ГЛАДКОВА.
Сьогодня, 10 марта 1912 р. У вечері—чотири вистави. ПОЧАТОК О 6 Г. ВЕЧ., 7 1/2, 9 г. і в 10 1/2 год. вечора 1) Кінематограф. 2) „Кофейная Кантата", музика Іогана Баха. 3) Інтерлюдії з участю ВІДОМОЇ ТАНЦОВЩИЦІ С.П.Б. театрів Е. А. МАРШОВОЇ. 4) „Домъ на Петербургской сторонѣ" на 1 д. з співами, твір Каратигина. Місця нумеровані. Ціни місцям: ложі 5 крб., 1.10, 75 к. і 50 к. Учням число квитків обмежено. Квитки завчасно продаються в касі театру з 1 г.—3 д. Декорації художника К. І. Єссєва.
Режісер І. О. Сойфер.

НА РОЗІ ХРЕЩАТИКА, 31 та ЛЮТЕРАНСЬКОЇ.

На розі Хрещатика, 31 та Лютеранської.

ТОРГОВИЙ ДІМ
„Л. и Э. МЕТЦЛЬ и К°"
ЦЕНТРАЛЬНА КОНТОРА ОПОВІСТОК
заснована в 1878 року.
МОСКВА, Варшава, С.-Петербург, Вільно, Берлин, Париж, Нью-Йорк, Бостон, Буффало.
Цим сповіщає, що ним відчинено отділ контори в місті ЛОДЗЬ Петроковська, 102, для прийому оповісток та передплати У ВСІ ВИДАННЯ СВІТУ. 5-157-4

У Херсоні
книжно-газетний кіоск „Початок", (Рішельєвська вул., почт. ящ. № 444). Приймає передплату на „Раду" по цінах редакції з виплатом на віть що-місячним.
Тут же всі новини української літератури.

Театр Городського Народнього Дому
Труппа українських артистів Миколи САДОВСЬКОГО.
Сьогодня, 10-го марта у 1-й раз нова історична опера
БРАНКА РОКСОЛЯНА
на 3 дії з прологом, муз. Січинського, лібр. виправлено М. Садовським.
У 1-й дії БАЛЕТ ТАНЕЦЬ БАЯДЕРОК.
Нові історичні декорації і нові костюми. КВИТКИ ЩЕ є І ПРОДАЮТЬСЯ.
Завтра, 11-го, дві вистави: ранк. від 10 до 50 к. БУРЛАКА. Вечер. БОНДАРІВНА. У понеділ. 12-го, від 10 к. до 1 р. 20 к. БЕЗТАЛАННА. У вівт. 13-го, на користь товариства скорої запомоги учням вищих учебних інституцій г. Київа у 48 раз ЧАРІВНИЦЯ. Квитки продаються з 11 год ранку до 2 год. дня і від 5 до 10 год. веч. Початок о 8 год. веч.
Відпов. режис. М. Садовський.

АНОНС.
У ВІВТОРОК 13-го БЕРЕЗІЛЯ (Марта) має бути виставлена в ТЕАТРІ М. САДОВСЬКОГО на користь „СКОРОЇ ЗАПОМОГИ УЧНЯМ ВИЩИХ ШКІЛ м. КИЇВА"
ЧАРІВНИЦЯ (драма на 5 дій).
Квитки на 10 перших рядів партеру, ложі і 2 ряди першого ярусу балкону можна одержати у д-ки Л. В. Григорович-Варської (Стрілецька 16,10). Лишок у касі театра. Бенефіції приймаються з подякою.

Перший ТЕАТР „МІНІАТЮР".
ІНСТІТУТСЬКА, 3. Телеф. 33-73.
XIX-й ЦІКЛ.
Сьогодня, 10 і в неділю 11 марта 1912 р.
1. „Конець драмы" п. на 1 д. Бентовіна. 2. „Мотя" [стар. водевіль на 1 д. з співами Тарновського. 3. „Страшный кабачекъ" гротеск на 1 д. Теффі. 4) МУЗИЧНИЙ АНТРАКТ (співи). В антрактах СІНЕМАТОГРАФ (найновіщ. ПАТЕ-ЖУРНАЛ) Початок о 7 год. веч., в неділю в 6 г. веч. По сеансам: 1-й—7 г., 2-й—8 г. 15 хв., 3-й—9 г. 30 хв., 4-й—10 г. 45 хв. В неділю: 1-й—6 г., 2-й—7 г. 15 хвил., 3-й—8 г. 30 хв., 4-й—9 г. 45 хв., 5-й—11 г. в. Вхід через кожних пів-години. Слідуючий XX-й цікл з понеділка 12-го марта.

Виборчі списки.

Звідусіль надіходять відомости, що роспочинається підготовча діяльність до виборів у четверту Думу. З'їзди, наради, платформи, дебати в пресі—все це показує, що ми стоїмо перед новими виборами, до котрих звернено нині думки і працю громадських та політичних груп.

Одним із головних моментів в цій підготовчій передвиборчій роботі є складання списку виборців, тих, котрі, по закону 1907 року, мають право брати участь в виборах до Думи Державної, в тій чи иншій курії.

Справді, виборчий закон 3-го іюня в статті 70 каже, що „особи, не внесені в виборчі списки, в виборах участи не беруть". Таким чином, ясно, яку велику вагу для процеса виборів має добре і законне складання цих списків, ясно, якої великої уваги вимагає від свідомого громадянства ця справа.

А тим часом, газети останніми днями принесли нам звістки, що всякі урядові та громадські установи, міські та земські управи, з власної ініціативи чи після вимог уряду, стали до цього складання виборчих списків.

Ото ж, як бачимо, час і громадянству, ріжним течіям громадської думки, ріжним кругам виборців поставитися до цієї справи з усією тією увагою, котрої вона варта, як початок політичних виборів. Тут байдужість—є громадське злочинство.

Особливої ж ваги ця справа набірає для нас, українців. Коли пригадати вже вияснену в „Раді" вагу майбутніх виборів до Думи для українців, зрозумілим стане для нас і те, що обовязок свідомого українського громадянства подбати, щоб ні один український голос не завалявся, не пропав би марно для української справи. А це, насамперед, можна зробити обороною виборчих прав людности, в тім числі й свідомих українців, при складанні виборчих списків.

До некролога д-ра Ю. С. Грибинюка.

На сторінках „Ради" вже було зазначено ту ролю, яку відгравав небіжчик Грибинюк серед петербурзької української молоді своєю щирістю, глибоким демократизмом, стихійним, органичним українським світоглядом і прихильністю до всякого культурно-національного діла. Мені хотілось-би додати кілька слів про його роботу в сфері видавництва й росповсюдження українських книжок, коло котрого він багато працював, поки не переніс своєї енергії на организацію українського клубу „Громада". Вже з самого заснування „Благодійного товариства видання дешевих і користних книжок" Грибинюк вступив в правління товариства, як один з самих активних членів; де-який час він був секретарем правління, а далі взявся держати петербурзький склад видань товариства і вести продаж та розсилку книжок по замовленням. Не легко йому це було робити, бо справа дрібна, клопітна і марудна, але він ніс її на своїх плечах мало не десять літ, завів листування з дрібним покупцем—селянами, вчителями, батюшками і багато послужив поширенню популярної української літератури. Окрім висилок на Україну, небіжчик торгував популярною літературою і в Петербурзі—серед академичної молоді та дрібного служилого люду українського походження. На всякій українській вечірці обовязковою подробицею був доктор Грибинюк, що сидів за окремим столиком з українськими книжечками, портретами Шевченка, „Кобзарем", бюстами українських письменників; весь вечір, було, просидить за своїм торгом, не чує артистів, не бачить танців,—а пізно в-ночі, як уже починають росходитись,—складає та завязує непроданий крам в клунки і везе додому.

І коли не видно було на якій вечірці Грибинюка з літературою, то то вже тільки тоді, як од адміністрації виходила заборона на такий торг. Так само і на всякі збірки українських товариств Грибинюк завжди приходив з своїм книжковим крамом, кожним випадком користуючись, щоб роспустити хоч трохи книжок. Якийсь час Грибинюк марив про заведення справжньої книгарні „Благодійного товариства", в спеціальнім помешканні, з найнятим прикащиком; він доводив, що Петербург потрібує української книгарні і хотів попрацювати коло цього діла. Але це складне завдання зосталось невиконаним, і книжковий торг в руках Грибинюка до кінця мав характер дрібний, особистий, кустарний. Тим більше цікаві ті результати, які дала в цій сфері робота Грибинюка для росповсюдження української книжки. По підрахунку „Благодійного товариства", з 1899 р. до 1 січня 1909 р. всього було продано 258.802 примірники видань товариства і з того числа 36.612 прим. перейшло через руки Грибинюка; таким чином, самих тільки видань петербурзького видавничого товариства він роспродував більше як 3 1/2 тисячі примірників річно. Коли вийшов з друку повний „Кобзарь" петербурзького видання, то й ця книжка знайшла готові шляхи для росповсюдження серед клієнтури Грибинюка,—яка роскупила приблизно 4.700 прим. „Кобзаря" в обох виданнях. Ишли через його руки і инші українські видання—петербурзькі й київські,—отже врешті наслідки невидної, тихої кустарної праці Грибинюка на користь української літератури характеризуються дуже визначними цифрами, і можна сказати без помилки, що именно ця праця дала небіжчикові найбільшу частину справедливо заслуженої ним популярности.

Як вираз пошани і подяки своєму давньому і щирому співробітнику, петербурзьке видавниче товариство положило на труну д-ра Грибинюка вінок; крім того товариство має замір прибрати і якийсь инший спосіб пошанування пам'яти небіжчика — в сфері видавництва.

П. Стебницький.

ДЕРЖАВНА ДУМА.

Засідання 8 марта.

Головою *Волконський.*

В закритому засіданні обмірковується далі ст. 44 статуту про військову повинність, що встановляє категорії особ, яких увільняють од військової повинности.

Вишневський висловлюється проти увільнення учителів початкових шкіл від одбування військов. повинности. *Корякін*, повстаючи проти поправки Каменського, боїться, щоб усі православні не покидали зброї і не відмовились відбувати військової повинности.

По мотивам голосування проти поправки Каменського висловлюється Павлович і Наливайко, який нагадує, що російське військо істну не для убивств, а для оборони великої неділимої Росії і своїх братів. (Довгі оплески з правого боку).

Клюжев закликає Думу не відкидати поправки про увільнення учителів від військової служби, нагадуючи, що Росії зараз, більш ніж коли небудь, треба культурних робітників на ниві народньої освіти.

Поправку кон.-д. про увільнення од військової служби священнослужителів старообрядців і сектантських християнських общин прийнято більшістю 120 гол. проти 100. Поправка Каменського відкидається 135 голосами проти 88. Одкидаються також всі инші поправки.

Голова каже членам Думи: „Під час розглядання статті 44-ої члени Думи вживали таких виразів і стільки, що я не мав змоги всім нагадувати про некоректність їх. Воля слова—велике діло, але вона в корені знищується роспустою слова. Я-б прохав шановних депутатів виключити з нашого лексікону такі вирази".

На черзі побажання *Баратинського.* Зупиняючись на питанні про спосіб одбування військової повинности особами, що належать до дозволених законом християнських сект, віроучення яких забороняє їм вживати зброю для проливання крови, Дума висловлює побажання, щоб урядом було розроблено питання про порядок одбування військової повинности зазначеними особами.

Після промов Гучкова, Маркова 2-го, Баратинського, Тімошкіна та Крупенського порада Баратинського приймається 110 голосами проти 100, а виходом в двері—110 проти 104.

Стаття 48 приймається в редакції комісії. Строк служби для учителів встановлюється в 2 роки. З поради

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Київі!

Жертви по всій Росії дозволено збірати Полтавській Губернській Земській Управі та Київській Городській Управі.

Леонова до ст. 48 додається примітка про тимчасове, на 5 рок, скорочення строку служби для учителів—до одного року. По ст. 50 *Шінгарьов* висловлюється проти одстрочок на три роки тим, що скінчили землемірні школи і вступили на службу в інституції по землеустройству.

Пораду про одстрочки відкинуто.

На черзі статті 78 і 79 про розверстку.

Комсін 1-й радить виключити ці статті і часово лишити статті 152 і 153 істнуючого статуту.

Статті 78 і 79 приймаються більшістю голосів.

До ст. 105 про додатковий набор кадети радять додати примітку, по якій додатковий набор не може бути більше за 5 проц. всього контінгенту новобранців, який встановляється що року в законодатньому порядкові.

Примітку к.-д. відкинуто більшістю 100 гол. проти 74.

Далі приймається ст. по 102-у, згідно з висновком комісії.

ВЕЧІРНЄ ЗАСІДАННЯ.

Обмірковується проект про креліт для земств і городів. *Шидловський* обороняє негайність проекта.

Проти негайности висловлюються Коваленко і Тімошкін.

Негайність відкидається.

Лерхе вітає проект і радить Думі скоріше перейти до постатейного читання.

Шінгарьов: проект, не зважаючи на його хиби, все ж є великий крок вперед в напрямкові поліпшення місцевих фінансів. В ньому треба тільки збільшити операції: треба дати змогу держ. банкові випускати облігацій на 200 милійонів...

Після промов Масленікова, Коваленка, Корякина одноголосно приймається перехід до постатейного читання.

Депутати починають росходитись. Лерхе бігає від одного депутата до другого і прохає лишитись в залі. Але депутати відмахуються руками і тікають.

До статті четвертої вноситься невеличка поправка.

Коли довелось голосувати, виявилось, що не вистачає кворуму і Родзянко закриває засідання.

ПО РОСІЇ.

— **З'їзд об'єднаних дворян.** Засідання дворянського з'їзду, що одбулося на цих днях, було присвячене народній освіті. З'їзд постановив скласти список шкільних підручників і книг, які можна рекомендувати народові. Далі спеціяльна комісія порадила з'їздові викинути з курса законознавства в середніх школах все, що торкається політичних теорій. Князь Ухтомський з цим не згожується. Шмаков радить замінити народніх вчителів вчительками; на його думку вони менше захоплюються революційною пропагандою. Депутат Новицький доводить, що вчительки—теж елемент не певний: вони тільки й мріють про те, щоб попасти на курси. Пуришкевич вважає вчительок більш бажаним хоч би через одно те, що вони ще змалку мають любов до військового сословія і через те з більшим спочуттям поставляться до потішних. (Р. В.)

— **Шкільні справи.** Ректор томського університету Базанов, розмовляючи з кореспондентом „Рѣчи", викладав йому ті умови, на яких будуть приймати на медичний факультет томського університету женщин. Приймати-муть їх вільними слухачками; коли вони скінчать курс, їх порівняють в правах з студентами. Прийматимуть сібірячок, що родились і скінчили гімназії в Сібіру, і тих, що пробули в сібірських гімназіях не менше трьох років, і батьки яких назавше оселились в Сібіру. Женщини-студентки повинні скласти додаткові екзамени по програмі мужських гімназій. Комплект жінок в університеті—100-120 душ. Далі ректор повідомляє, що женщини, яких було прийнято в університети в 1906-1907 роках, виявили себе, як дуже здатних робітниць. Базанов зазначив, що в міністерстві проект допущення жінок в томський університет повстав ще в кінці 1910 року і не зустрів тоді ніяких перешкод. (Рѣчь).

— **Інститут старост на заводах.** В звязку з останнім виступом робітників на багатьох петербурзьких заводах з приводу одновлення, згідно з законом 1903 року, інститута виборних старост, петербурзьке товариство фабрикантів та заводчиків розіслало по всіх заводах, які входять в його склад, особливий циркуляр. В цьому циркулярові воно радить власникам заводів всіми заходами перешкоджати організаційним намірам робітників. Інститут старост в цьому циркулярові порівнюють з „радою робочих депутатів" і характеризують, як організацію визвольного руху, що поставила своїм завданням пропаганду поміж робітниками політичних і соціяльних ідей. (Р. В.)

— **Іоаніти.** Московський місіонер Айвазов подав в особливу нараду по місіонерським справам при найсвятішому синоді великий доклад про діяльність іоанітів за останні роки. Разом з цим докладом в нараду надійшли й инші звістки про цю секту, що останніми часами роскинула свої сітки навіть на далекому Сібіру. З поради архиепископа Антонія Волинського, впоряжена особлива комісія для розгляду того матеріялу, що має синод по цій справі, і для вироблення відповідного докладу.

Місіонер Айвазов та Скворцов в своїх докладах запевняють, що іоаніти без вагання користуються творами о. Іоана Кронштадтського, які з'являються для них головним джерелом прибутків. Без дозволу наслідників іоаніти вибірають з проповідів покійного Іоана Кронштадтського тільки те, що їм найбільш подобається і що для них більш підходяще, і в десятках тисяч примірників поширюють поміж народом. Єсть відомости, що іоаніти тепер мають більше трьох тисяч агентів, що розносять і роспродують книжки і брошюри іоанітського змісту більше, як на 30.000 карб. що-місяця. Коли поліція останніми днями потрусила ватажків петербурзьких іоанітів, то знайшла де-кілько сот пудів іоанітської літератури, що складена переважно із творів Іоана Кронштадтського. В найблизчому засіданні особливої наради по місіонерським справам питання про іоанітів і про їх літературу мають пильно обговорити. Кажуть, що особлива нарада думає підняти питання про осуждення з церковної кафедри діяльности газети „Гроза", яка, на думку місіонерів, найбільше поширює секту.

— **Всякі звістки.** Міністр внутрішніх справ дозволив товариству допомоги академичному життю вищих шкіл скликати на 11, 12 та 13 марта в Петербурзі з'їзд представників всих студентських академичних організацій в Росії. („У. Р.").

— Сенат видав пояснення, що чиншові землі не увільняються од податків на потреби волости по приговорам волостних сходів. („Рѣчь").

— Товариство садівництва в Новочеркаську постановило клопотатись про одкриття при сельсько-господарському факультеті політехнікума оддїлу виноградарства і виноробства. („Ю. К".).

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

В українському клубі. Сьогодня в українському клубі звичайна танцювальна вечірка.

Завтра цікавий вечір упорядковує художньо—етнографична комісія з призами за краще українське жіноче вбрання.

Концерт з творів Т. Г. Шевченка. В неділю, 11 марта, в народній авдиторії (Б.-Кудрявська, 26) одбудеться художній народній концерт з творів Т. Г. Шевченка. В програму вечора входять: реферат І. М. Стешенка „О жизни и творчествѣ Шевченка" і світові картини—знімки з малюнків Шевченка в супроводі музики, співів і декламації.

В університеті. Сьогодня на юридичному факультеті одкривається запис на весняні іспити, які почнуться в кінці апріля місяця.

З'їзд „русскихъ избирателей" Київської губернії відбудеться у Київі 14 марта. Засідання цього з'їзду закриті.

3.800 карб. на допомогу голодним. Вчора, при підрахункові грошей, зібраних у день „житного колосу", в карнавці № 625 знайдено чека на 3.800 карб. Чек—до київського городського кредитового т-ва.

Вчора у Київ прибув член Державної Думи проф. С. Богданов (націоналист). Цими днями прибуває також член Державної Думи і київський губ. предводитель дворянства п. Безак; обидва вони візьмуть участь в передвиборних нарадах „русскихъ избирателей" Київської губ.

Скасування дворянських опік. Як в нас вже повідомлялось, на підставі нового закону на Київщині скасовується 10 дворянських опік і всі їх справи надалі будуть вестись в київській і уманській опіках.

Весінній огляд півд.-зах. доріг. Вчора ввечері з Київа виїхала спеціяльна комісія з начальником півд.-зах. доріг В. П. Шмідтом для першого весіннього огляду колії і будинків півд.-зах. доріг і виготовлення обрахунку на 1913 рік.

Справа Ющинського. Київський окружний суд розглянувши прохання оборонців Бейліса, постановив викликати на суд з 150 свідків, про визов яких просили адвокати, викликати тілько 72 і з 17 експертів—професорів тілько 4: по хирургії і судовій медицині: професорів Павлова, Цейдлера, Кад'яна—з Петербургу і проф. Таранухина—з Варшави. Крім того суд не згодився з проханням оборонців Бейліса викликати на суд за свідків бувш. прокурора київськ. окружн. суду Брандорфа і слідчого по найважніших справах, В. І. Фененка.

Справа інженера С. Чір'єва. Вчора в київській судовій палаті почалась справа інженера київської путейської округи С. Чір'єва, якого обвинувачують по 354, 359 і 362 ст. карного закону. Предсідателем на цій справі предсідатель 3-го гражд. департамента В. Г. Брун, обвинувачує товариш прокурора граф Н. А. Пащенко-Розвадовський, обороняють інженера Чір'єва адвокати—В. Калачевський і Ю. Лещ. Обвинувачується інж. Чір'єв за те, що ніби присвоював казенні гроші, асігновані на видатки по майстерні, записував в списки робітників, які зовсім не працювали і брав за них собі гроші, підписував фіктивні рахунки і т. инш.

На суд в цій справі викликано 60 свідків. В залі суда багато публіки. Справа буде ще сьогодня розглядатись.

Справа інженерів-путейців. Вчора в судовій палаті скінчилась справа інженерів-путейців Н. Туробойського і С. Ніколаєва. Постановлено обох скинути з посади і оштрафувати на користь казни—Туробойського на 600 карб. з заміною, коли б не зміг заплатити, арештом на 6 місяців, а Ніколаєва—на 200 карб.

Справа про фальшивий атестат. Вчора у київському окружному суді при участи присяжних засідателів розглядалася справа по обвинуваченню слухача приватних політехничних курсів у Петербурзі, С. Шпіганович, якого обвинувачували за те, що в 1908 р. він представив у київський університет фальшивий атестат про скінчення гімназії. Атестат було так невдало сфабриковано, що канцелярія університету зараз-же одправила його до судового слідчого.

Підсудний, С. Шпіганович заявив суду, що його примусили купити фальшивий атестат родинні обставини.

Батько вимагав у нього атестату й погрожував синові не видавать грошей на утримання.

Присяжні засідателі виправдали С. Шпіганович.

Банкротства. В останні дні у Київі збільшується число банкротств. Слідом за крахом мануфактурної фірми Л. Зільбермана, перестала виплачувати по векселях теж мануфактурна фірма „Гольденберг і Пругер". 7-го февраля збанкротувала одна з найбільших шкуряних фірм у Київі „С. Шестакова". Банкротують фірми через те, що банки не охоче дають позики, бо було останніми часами скілька злосних банкротств.

На Дніпрі. Лід на Дніпрі сплив від самого Межигірря до низів Дніпрових. Вода прибуває по-малу. На Десні теж почав спливати лід; очищаються від льоду Сож і Припять.

З Київщини. Подяка. Із с. Подорожного, чигиринського повіту, наш кореспондент пише, що там волосний сход постановив клопотатись перед начальством, щоб було дозволено почепить в волості портрет колишнього мирового посередника 1-го уч. чигиринського повіту Ів. Таціевського. Шана ця випала д. Таціевському

„Украинская Жизнь".

№ 2, февраль 1912 г.

„Усі примірники січневої книжки „Укр. Ж." розійшлися. Нові передплатники можуть дістати журнал, починаючи з другої книжки".

Таким красномовним повідомленням одкривається друга книжка нового російсько-українського місячника „Украинская Жизнь". Красномовним—бо літописи української журналістики знають небагато прикладів такого рішучого й великого успіху. Ми звикли читати оповістки, що „продаються комплекти журналу (імя-рек) за такі й такі роки", але не звикли до того, щоб книжок не вистачало на задовольнення всього попиту. Тим приємніше, що такий великий успіх випав на долю такого журналу, як „Укр. Жизнь". Цей журнал може відограти велику ролю як у вияснені взаємних відносин між українським і російським громадянством, так і в вияснені відносин зденаціоналізованих наших земляків до українського визвольного руху. Може бути, що „Укр. Жизнь" придбає нам де-кілька нових ворогів, але зате журнал може нам придбати багатьох нових прихильників як серед чужих, так і серед рідних нам верств. При таких обставинах успіх „*Укр. Жизни*" по справедливости є успіхом *українського життя* й української національної ідеї.

Коли кожна держава варта свого уряду, то й кожна книжка варта своєї долі. Заслужила свій успіх і „Украинская Жизнь". Ще оглядаючи першу книжку журналу (за січень), складену в обставинах досить неприхильних і несприятливих, ми зауважили, що складена вона дотепно й, мимо де-яких дрібних хиб і прогалин, дає більше того, що обіцяє. Ще більше підстав для такого висновку дає друга книжка нашого журналу. Тут маємо багато статей на загальні і біжучі теми, написаних авторітетними представниками нашої громадської думки; маємо багато цікавих заміток і бібліографій; маємо, нарешті, той живий журнальний *тон*, якого до певної міри бракувало першій книжці. Як що де-які, зовсім нечисленні, статті й замітки цієї книжки й можуть викликати неоднакове до себе відношення, то це знов таки не хиба, а неминучий попутчик кожної нової справи. Зрештою, редакція „Укр. Ж." ще у вступній статті до першої книжки обіцяла давати місце на сторінках свого журналу *всім* течіям і *всім* напрямкам української громадської думки, об'єднаним тільки певним мінімумом поступовости й признанням певних національно-демократичних постулятів. При сучасних обставинах і, перш за все, при істнуванні одного тільки журналу типу „Укр. Жизни", такий „modus" доводиться вважати найбільш розумним і корисним.

—

Друга книжка „Укр. Жизни" починається статтею д. С. Петлюри—„Къ драмѣ жизни Шевченка", присвяченою 51-м роковинам смерти поета. У своїй статті д. Петлюра часто висловлює твердження досить спірні. На думку автора, повна духовна самотність була найтяжчою карою, найтяжчим хрестом Шевченкового життя. На початку його поетичної діяльности його генія зовсім не признавали (приклад: оцінка Белінського), а потім перед ним просто падали ниць. Ціне було людини, яка поставилася б до творчости Шевченка прихильно й разом з тим критично, яка роз'яснила б поетові його дійсне призначення й показала б йому його місце в історії відродження українського народу. Ввесь час Шевченко творив, як у пустині, й хоч вороги, хоч друзі оточували його,—він однаково був самотнім. На всі инші муки й страждання,—каже автор,—Шевченко реагував просто, як людина, але свідомість його повної самотности як генія й поета завдавала йому особливо гострих мук і страждань і він реагував на них з силою й вогнем надзвичайним.

Цей, трохи „вільний" переказ статті д. Петлюри може дати поняття про основну думку автора. Думка ця безперечно, визначається певною оригінальністю, але прийняти її без поправок не можна. Автор несвідомо впав у ту саму помилку, яку свідомо допускають сучасні вороги Шевченка (хай нам вибачить д. Петлюра цю паралель). Останні запевняють, що Шевченко власне був звичайним віршомазом, і тільки „коректа" Куліша й инших тогочасних „українофілів" зробила з нього співця народнього лиха й поета над поетами. Д. Петлюра повторює цю саму помилку, тільки з протилежного боку. На його думку, Шевченко творив цілком незалежно від тодішнього українського громадянства, був цілком самотним, ніколи не чув слова поради й об'єктивної критики. А правда, очевидно, в тім, що Шевченко хоч творив цілком самостійно, а проте чув і слово „поради", і „об'єктивну критику" хоча б з уст того самого Куліша.

Цею приміткою ми тільки хотіли б внести маленьку поправку до думки д. Петлюри. Шевченко був такою колосальною постаттю, душа його була така велика й широка, що одною якою-небудь формулою не можна вичерпати всього її змісту, одною рисою не можна цілком її схарактеризувати. Це, розуміється, не означає, що духовна самотність не гнітила ту велику душу. Напевне гнітила, але не так повно домінувала над усіма иншими її переживаннями, як це можна вивести з статті д. Петлюри.*)

З инших спірних статей, уміщених у другій книжці „Укр. Жизни", варта найбільшої уваги стаття д. О. Ф. Саліковського — „Больной вопросъ" (нѣсколько мыслей объ украинской прессѣ и русской интеллигенціи). „Больной вопросъ"—це, розуміється, питання про взаємні відносини між українським і російським громадянством, або, як точніше формулує д. Саліковський,—про відносини російської інтелігенції до української ідеї. Шановний автор робить кілька „оговорок" до своєї статті.

Насамперед, він підкреслює, що погляди й думки, висловлені в його статті—його особисті, індівідуальні, й ніхто инший за них не повинен одповідати. Друга оговорка зводиться до того, що данна стаття зовсім не є апологією поступового російського громадянства за його відносини до української справи. Вже сама необхідність таких „оговорок" свідчить про те, що стаття д. Саліковського може бути оцінена з ріжних поглядів.

Автор підходить до своєї теми з цілком несподіваного боку. Виявляється, що автор вважає порушене питання болючим не через те, що російська інтелігенція й досі ще як слід не оцінила ваги українського руху й не вияснила свого становища до нього, а через те, що „певна частина докорів на адресу російської інтелігенції, висловлювана українцями, виросла... на патологичнім грунті". З цеї попередньої посилки вже сам собою виясняється й дальший розвиток думки шановного автора. Очевидно, що коли докори українців виростають на грунті патологичнім і являються продуктом „збільшеної чутливости", то в дійсности російська інтелігенція не дає українцям ніякої підстави до запідозрення її в неприхильности до українського руху.

Почасти д. Саліковський в цьому й запевняє. Він наводить де-які приклади цілком прихильного відношення „общерусскої" інтелігенції до українства, хоч проте не може не зазначити й де-яких фактів протилежного характеру. Для явищ останньої категорії автор, одначе, знаходить дуже „мягке" оправдання. Річ, бачете, в тім, що російська інтелігенція просто не знає українського питання—там панує повне „невѣжество" що до цього. „Я цілком певний,—каже д. Саліковський,—що навіть керманичі великих поступових російських часописів, за винятком дуже небагатьох, не в силі розглянутись в українськім питанні, й через те вони ухиляються від його обміркування. Вони просто-на-просто не знають, на яку ногу стати, бояться опинитись у прикрім становищі й, через брак відомостей, скомпромітувати себе". А винні в тім,—як каже далі автор,—почасти й самі українці, які ставляться інертно до пропаганди української ідеї на сторінках російських видань.

Тепер, читачу, уявіть собі, що де-небудь на острові Кубі вибухає війна. Гіпотетичний „керманич великої російської поступової газети"—повний неук у місцевих кубанських справах. Невже ж він уникатиме писати в своїй газеті про цю війну, щоб через брак відомостей не скомпромітувати себе? І невже на протест читачів тої газети гіпотетичний редактор одповість тим, що кубанці самі винні в тім, що про них у газеті нічого не писалося?

Думаємо, що нічого подібного не могло б бути. Редактор зараз знайшов би спеціялістів по кубанському питанню, й повірте, що читачі інформувалися б докладно про кожну подію на театрі війни. Але українці, слава Богу, ні з ким не воюють, про них не пізно буде написати й завтра, й через рік, і через десять літ. І „величезна більшість керманичів великих поступових російських часописів" може спокійно зоставатись при своїм „невѣжествѣ" в українськім питанні, маючи тверду надію, що громадянство їх оправдає і ще завдасть вину самим українцям: чому, мовляв, не пишете?

До-речи, про співробітництво українців у „великих поступових російських часописах". З статті д. Саліковського читач може вивести, що це річ дуже легка—вмістити статтю на українську тему в такім часописі. На жаль, у дійсности справа стоїть далеко не так гарно. На ділі лекше верблюдові пролізти кріз голчане вухо, ніж українському письменникові вмістити статтю на українську тему в російськім часопису. Біда бо не тільки в тім, що керманичі тих часописів—неуки в українських справах, а ще в тім, що вони не хотять учитись. Не хочемо називать імен, щоб „не дражнити гусей", але можемо запевнити д. Саліковського, що на цім ґрунті часто виникають дуже прикрі непорозуміння. Можливо, що самому д. Саліковському не доводилось переживати таких прикростей, що ж до українських письменників, то вони їх зазнають мало не на кожнім кроці.

Як бачимо, між поглядами д. Саліковського на суть українсько-російських відносин і поглядами українського громадянства єсть ріжниця. Причина тут, очевидно, у не однаковости відправних точок. Українське громадянство виходить з своїх українських інтересів і оцінює становище з свого національного погляду; д. Саліковський намагається бути об'єктивним і через те приходить до таких висновків. Мораль звідси одна: ще, очевидно, не настав час для того, щоб російська інтелігенція вповні оцінила вагу українства—може через те, що останнє ще не досить імпонує їй, як реальна сила. Справа ця, одначе, не безнадійна. За останніх 5 років українство зробило багато кроків по шляху надбання сил, і надія на Бога, що далі ці кроки ставатимуть усе ширшими й поважнішими. Коли отже процес надбання сил завершиться—тоді й „примирення" прийде само собою.

А поки що треба вітати щасливу думку д. Саліковського про переведення анкети серед видатніших керманичів російської громадської й політичної думки—анкети про відносини до українства. Надто рясних наслідків од цеї анкети не можна сподіватись, бо справу завжде рішають не компліменти чи прокльони, а реальні сили, та де-які матеріали до характеристики українсько-російських відносин вона все-таки дасть. Анкетні запитання, до-речи мовити, складені дуже дотепно й влучно.

*) Між иншим, користуємось нагодою, щоб справити одну фактичну помилку д. Петлюри. Андрузький не був „шпіоном", а просто був нещасним юнаком, що злякався можливої кари.

за те, що, дякуючи його заходам, на обширі подорожанської волості одчинено одну двохкласову і одну однокласову земські школи, лікарню і ремісничу школу, а також підсипано і улаштовано пісчані шляхи, до того майже не придатні для їзди.

З Волині. Тиф. Наш кореспондент з села Трощі, житомірського повіту, пише, що там лютує пошесть тифу. Що-дня гудуть по мертвих дзвони. Ця пошесть спершу була в селі Карпівцях, де переслабували сотні людей і померло більш 40 душ. Надіслані земством фершали занедужали й сами на тиф. Повітове земство прохало у губернського допомоги, але те одмовилось через те, що там тепер робиться ревизія.

З Поділля. Курси. Весною в Каменці мають улаштувати курси для милосердних сестер, а в-осени побільшити число сестер до 30 душ. Тепер в общині учиться 9 душ.

Товариства. Селяне села Демшина, каменецького повіту, улаштовують товариство потребителів.

В селі Чернятині, літинського повіту, есть товариська крамниця, яка за недовгий час дала чистого прибутку 409 карб. і оборот за той же час 10.773 карб.

Стадницьке (вінницького повіту) товариство потребителів прохає повітове земство про одкриття в селі Стадниці прокатної станції сельсько-господарського приладдя.

В селі Поташні, ольгопільського повіту, засновано селянське сельсько-господарське товариство. Район діяльности його—село Мала Кириївка, Поташна, Романівка та Лісниче.

Англійська контора. З 10 марта у Вінниці одкриеться головна контора англійського товариства, яке скуповує пашню на Поділлі без допомоги перекупщиків.

Збори. В марті місяці одбудуться надзвичайні земські збори в Могильові, Ямполі, Гайсині та Ольгополі.

Гайсинські другі чергові збори одбулись 26 та 27 февраля. Збори були мало цікаві. Між иншим, на зборах обмірковувався доклад про будівлю шкіл в 1912 році: 13—двохкомплектних і 2—однокомплектних на суму 124.000 карб.

З Чернігівщини. Товариство. В Острі засновується сельсько-господарське т-во. Цими днями члени-фундатори мають подати п. губернаторові прохання і статут на затверження.

Гірка доля кобзаря. Цими днями на ст. Крути м. к. в. з. проїздом завітав кобзарь Ткаченко, з сосницького повіту, сліпий. Був на ст. цілий день—грав думи, пісні. Приїхав він годин у 3 ночи і ліг одпочити. Служащі, побачивши кобзу, розбудили кобзаря і попросили заграть. Кобзарь став грать, бо не заграєш—не дадуть попоїсти. Начальник станції д. Григоренко, побачивши вранці кобзаря, підійшов ударив палкою по бандурі і сказав начальническим тоном: „тут грать не можна“. Сліпий жахається, боїться, щоб не розбили його кобзи, положив її і похилив голову...

З Харьківщини. Суд. Харьківська судова палата засудила шість душ селян до тюрми на шість місяців кожного за те, що вони тяжко побили урядника.

Весна. На Харьківщині почалася весна. Погода тепла. Озимина заворушилась.

З Катеринославщини. Душогубство. В передмісті Верхнеднiпровська, Литвинівці, селянин білгорайського повіту, люблинської губ., Василь Лучин, 21 року, задушив руками рідного брата Мих. Лучина. Вбивцю арештували.

Статистика. В 1911 році на Катеринославщині було всіх початкових шкіл—1598, учнів 159.802 душі, з них хлопців—99.645, дівчат—60,157 душ; вчителів 4.646

Чергове Загальне Зібрання уповноважених од товариських крамниць Київської Спілки.

7 березіля, після вислухання докладу про взаємовідношення київської спілки до московської та про взаємовідношення в районному центрі, вислухується доклад про представництво київського района до центральної спільної організації тов-ких крамниць.

Цей доклад виклика багато дебатів.

В дебатах де-які промовці, як напр. д. Степаненко, Ясинський, Зосімато та инш. вказували на те, що московська спілка лиш тимчасово веде діло кооперативного об'єднання і що посилаючи туди депутата треба дати йому наказа, щоб він підготовляв грунт до всеросійського об'єднання кооперативних організацій на прінціпі федеративному. Инші ж промовці цю думку одкидали, вважаючи московську спілку як що й не всеросійською, то такою, яка в недалекому майбутньому стане всеросійською.

Дебати велись довго і результатом їх було те, що пропозіцію бюро про те, що московська спілка є вже фактично всеросійською, яка може дякуючи своїм матеріальним засобам об'єднать потребительну кооперацю всеї Росії і резолюція принята в такому вигляді:

1) Бюро, не входючи в розгляд зовнішніх форм і внутрішнього укладу майбутнього загальноросійського спільного об'єднання потребительних т-в, вважає завданням і обов'язком з боку організованих т-в нашого района широко допомогати об'єднуючій праці московської спілки, наскільки ця праця не йде в розріз природним правам і інтересам нормального розвитку місцевої потребительної кооперації.

2) Бюро визнає, що вибір уповноваженого представника в московську спілку буде кроком вперед в напрямку

а) представництва інтересів района в московській спільній організації і в напрямку

б) допомоги здійсненню початків місцевого представництва в центральній організації.

3) По питанню про діяльність уповноваженого представника од района, зібрання не вирішаючи можливих форм в реорганізації управління в московській спілці, які будуть затверджені на загальному зібранні московської спілки в іюлі місяці ц. р., надає йому де-кілька інструкцій, що до праці в московській спільній організації.

Далі зібрання постановляє, щоб питання про посилку представника в московську спільну організацію і про його діяльність в ній було підняте і оброблене на сторінках журнала „Наше Дѣло“ і в инших кооперативних органах.

Частина зібрання, не згідна з постановою зібрання, внесла своє „особое мнѣніе“ в такій формі: „По питанню посилки уповноваженого од київського района потребительних т-в в зібранні 7-го березіля, ми нижчепідписані через це маємо честь внести свою особливу думку про те, що московська спілка лиш тимчасово веде діло кооперативного об'єднання, виконуючи роль загальноросійського центра, і посилаючи свого уповноваженого для тимчасового захисту своїх інтересів, потрібно дати йому наказа вести підготовку об'єднання краєвих кооперативних організацій в загальноросійську на прінціпі рівности (федерації), а не централізму, який тепер істнує в „московській районній спілці потребительних т-в“. Без цього посилка уповноваженого є мовчазною згодою на претензії московської спілки, організації районної, стати „явочним правом в організацію загальноросійської центральної кооперативної організації“.

Під „мнѣніемъ“ підписалось 7 душ.

Далі вислухується доклад про районні об'єднання.

Промовці д.д. Степаненко, Береговий, Волошиновський, Северинчук і Зосімато вказують на те, що районні об'єднання повинні йти з низу до верху, а не навпаки, як це у нас було досі, бо об'єднання, яке починається знизу буває завсігди міцнішим і вироблює самодіяльність у менших організацій. Д. Северинчук вказує на приклад об'єднання в закупці товарів в винницькому та проскурівському кооперативних районах. Тут об'єднання почалось іменно з низу, і тепер там справа стоїть міцно.

По вислуханню промовців зібрання вирішує, що районне об'єднання потрібне в інтересах об'єднання закупочної і взагалі кооперативної сили потребительних т в і що потрібна допомога дрібно-районному об'єднанню потребительних т-в на місці в своєму ж районі. Не виносячи певних резолюцій зібрання доручає журналу „Наше Дѣло“ продовжить розроблення питань районного об'єднання на сторінках журнала і працювати в напрямку зближення дрібно-районних центрів в їх торговельній діяльности з московською спілкою і її агентурами.

Після перерви відбулись вибори членів бюро, кандидатів до них, ревизійної комісії і представника в управління московської спілки од київської спілки, про що вже писалось в нашій газеті.

Далі йде обговорення дрібних біжучих справ.

З'їзд закривається в 11 год. вечора.

„Малороссія“.

(Переспів).

Ти знаєш край, де все на ладан дише,
Де вже лунає похоронний дзвін,
Де чорносотенець доноси пише
На всіх, хто инше думає, ніж він?..
Ти знаєш край, звідкіль тікають люде—
В Америку, Сібір, на Сірий Клин,
Блукають скрізь, немов якісь приблуди,
Щоб голими вернутися під тин?..
Ти знаєш край, де... Ну, та, мабуть, годі,
Хоч ще й багато можна написать,
Та краще мовчички сидіть в господі,
Сидіть і „Кіевлянина“ читать.

П. Михайлович.

За кордоном.

Турецько-італійська війна

За кордоном з'явились чутки, що Італія готова одмовитись від формальної анексії, задовольнившись тільки фактичною владою над Тріполітанією, гарантованою державами. Турція повинна вивести з Тріполітанії своє військо.

Римські газети, спростовуючи чутку про секретну російсько-італійську згоду, заявляють, що Росія—єдина держава, яка щиро бажає найскорішого кінця війни.

Єсть також чутка, ніби нейтральні держави, в число яких входить і Росія, хотять зробити загальну морську демонстрацію, щоб примусить Турцію на уступки. Чорноморська ескадра готова до бою.

Забастовки.

З Лондона повідомляють, що англійські залізничі служащі хотять виставить нові вимоги, погрожуючи забастовкою в маї. Готують програму вимог також робітники бавовняної, ткацької, машинної і корабельно-будівельної промисловости.

Організації комуністів-синдикалістів-анархистів агітують серед робітників.

Де-які фінансові кола вважають, що сучасне становище в Англії дуже небезпешне і можливо заснування соціалистичної держави.

Конференція шахтярів винесла резолюцію, в якій радиться робітникам не згожуватись на умови білля і вимагать мінімум—для дорослих робітників 5 шілінгів, для малолітніх—2 шілінги.

Міністерство Асквіта в дуже критичному становищу, бо робітнича партія не буде піддержувать Асквіта в парламенті; з другого боку не пройде також в парламенті поправка шахтярів. Корсерватори згожуються піддержать Асквіта в обох палатах.

Арештовано організатора забастовки Манна Она, якого обвинувачують за агітацію серед салдатів, щоб вони не стріляли в забастовщиків. Можливі з приводу цього великі непорозуміння. Робітники настоюють, щоб Она було негайно визволено.

Російські соц.-демократи за кордоном.

Літератор Ленін, що живе завше за кордоном, повідомив міжнароднє соціалістичне бюро про заснування ним нової російської соціалдемократичної партії. Він заявляє, що центральний комітет старої партії вже більше двох років не істнує. А між тим на черзі вибори в Державну Думу. Зважаючи на це Ленін бере на себе ініціативу заснування нового центрального комітету без представництва з боку закордонних організацій. Бюро вагається, чи затвердити йому нову партію, чи ні. Ленін вніс свою заяву без відома Плеханова, другого представника від російських соціалдемократів в міжнародньому бюро.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Чутки про одстрочку роспуска Державної Думи.

ПЕТЕРБУРГ. Ходить чутка, що Держ. Думу буде розпущено не в іюні, а в сентябрі, бо ніби уряд хоче мати змогу дістати срочні асігновки підчас можливих непорозумінь в зовнішній політиці.

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ. Замісць Бельгарда, якого призначено сенатором, начальником головного управління по справам преси наставлено бувшого саратівського губернатора Татіщева.

8 марта в синоді одбувалось перше засідання передсоборної наради.

Сенат зоставив без наслідків касаційну скаргу Миколая Морозова, засудженого московською судовою палатою на рік у кріпость за книгу „Звѣздныя пѣсни“.

Сенат зоставив без наслідків касаційну скаргу представника фірми „Посредникъ“ Горбунова, якого московська судова палата засудила на рік у кріпость за видання книги Толстого „Кругъ чтенія“.

„Нов. Вр.“ повідомляє, що ексшах зостається жить в Одесі. Він підшукує собі дачу і складає відозву „Сповідь персам“. В сповіді цій ексшах поясняє, що вертаючись в Персію, він ішов не проти народа, а в інтересах народа.

Всі доклади, які надходять на з'їзд студентів-академистів, цензурує член Д. Ради Дейтріх.

Мін. Касо наказав директорові реальної школи в Новомиколаєвському назвати цю школу іменем одного з героїв 1812 р.

Судова палата в Самарі засудила на 5 років в арештантські роти урядника й сотського, обвинувачених за те, що вбили на допиті діда, запідозреного в конокрадстві.

МОСКВА. В цьому півріччі увільняється од плати за право вчення 1118 студентів університета.

ВАРШАВА. З наказу предсідателя суду знято польські написи на конторах нотаріусів.

КАТЕРИНОСЛАВ. Після чотирьох днів розгляду військовий суд виніс присуд по справі розбишацького гур-

---

Ще кілька слів треба сказати про третю з спірних статей цеї цікавої книжки нашого журналу—про статтю д. Садовського „Россійскіе марксисты объ украинскомъ движеніи“. Це, власне, не стаття, а рецензія на нове марксістське видання „Общественное движеніе в Россіи въ началѣ XX столѣтія“. У двох томах цього видання—I і IV—уміщено замітки д.д. З. Ленського й К. Залевського про український громадський рух. Д. Садовський цілком слушно зазначає, що це перший випадок, коли в виданні російських марксістів появляються статті про українців, і притім статті, написані в тоні цілком до нас прихильнім і доброзичливім. На жаль, те саме „невѣжество“, про яке пише д. Саліковський, одбилось і на статтях названих марксістських письменників. Спростування їх помилок і присвячена замітка д. Садовського. Та, спростовуючи чужі помилки д. Садовський місцями сам впадає в помилки. Так, в однім місці він пише: „Українську демократичну партію засновано не в 1908 р., а в 1905 р.; всеукраїнський з'їзд у Полтаві в іюні 1905 р. істнує тільки в уяві д. К. Залевського; він же придумав і український селянський з'їзд 1905 р., на якім він виявив вплив „Спілки“. Ні першого, ні другого з'їзду не було в дійсности“. Тут д. Садовський де в чому сам помиляється. Українську демократичну партію засновано не в 1905 р., а в 1903 р. У 1905 р. партія тільки розкололась на демократичну й радикальну партії, але після маніфеста 17 жовтня вона знов об'єдналась. З'їзд у 1905 р. у Полтаві був—це не вигадка д. Залевського, а дійсний факт. Також не добре поінформований д. Садовський у справі меморіалу про українізацію школи; такий меморіал дійсно був складений в 1907 р., незалежно від „Записки о нуждахъ украинской школы“, надрукованої в 1905 р. в „Сынѣ Отечества“. Ці помилки д. Садовського особливо прикрі тим, що вони попали в рецензію на чужий твір, де потрібна особлива пильність що до фактичних поправок.

Оглядаючи тепер всі спірні статті другої книжки „Укр. Жизни“, ми все таки повинні признати їх дуже цікавими й цінними. Не зо всіма думками й твердженнями шановних авторів можна згожуватись, але їх статті збуджують думку, вносять нові рисі в старі питання. Своє значіння, вони, у всякім разі, мають, і прочитані вони будуть з інтересом і не без користи.

—

Серія статей „безспорних“ зо всякого погляду відкривається прекрасним історико-публіцистичним нарисом проф. М. С. Грушевського „Новое знамя націоналистовъ“. Редакція „Укр. Ж.“ дуже добре зробила, що познайомила своїх читачів з цею статтею, надрукованою під назвою „Мазепинство і Богданівство“ в першій книжці Л.-Н. Вістника за цей рік. Глибокий і разом з тим дотепний і гострий аналіз проф. Грушевського навіть у безбарвнім російськім перекладі робить велике враження і влучає в найболючіше місце російських націоналистів. Але й читачам російським, не захопленим націоналистичною пошестю, корисно буде дістати де-які правдиві відомости про дійсний зміст тих формул, якими так необережно оперують націоналисти. Тому передрук цеї статті в Укр. Ж.“, на жаль, у трохи скороченім вигляді—річ надзвичайно слушна й вчасна.

Славнозвісна стаття П. Б. Струве про „Общерусску культуру й український партикуляризм“ викликала аж цілих три відгуки з боку „Укр. Жизни“. Хотілося-б запитати, чи не забагато чести д. Струве, що з його статтею так носяться? Але це запитання зникає саме собою, коли прочитати статті „Укр. Жизни“, присвячені порушеному д. Струве питанню. Може, стаття д. Струвв сама по собі й варта небагато, але *з приводу* неї висловлено стільки цінного й цікавого, що її появи не можна не вітати як-найщиріше.

З цього погляду особливо цікаво зазначити думку неназваного по імени кореспондента, лист якого, під назвою „Украинство, черносотенцы и г-нъ Струве“ редакція „Укр. Ж.“ умістила серед дрібних заміток. Незвісний автор, між иншим, каже: „Сумніви й страхи д-я Струве перед небезпекою партикуляризму мають для українства велике значіння. Вони повинні углубити українство з теоретичного погляду. Вони обовязують українців підвести під українство фундамент, обгрунтувати свої погляди й домагання на наукових фактах. Стаття Струве показує, в якім напрямі повинні вестись дальші досліди, які питання треба роз'яснити й освітлити... Словом, я прочитав статтю Струве з великим інтересом і вважаю її для українського руху дуже важною й корисною... Міркування д-я Струве українцям не трудно буде спростувати з фактами в руках. Ця праця може стати дуже важною в громадськім розумінні. Чи розгойдаються тільки українці, чи зрозуміють важність цього?“

Як виявляється, українці „розгойдались“ і цілком зрозуміли важність тої роботи, якої їм завдав д. Струве своїм виступом. Про „українофільство“, як його розуміє д. Струве, писав д. Старий Українець у першій книжці „Укр. Жизни“. В другій книжці знаходимо солідну статтю проф. Ф. Корша, присвячену філологичній стороні питання. З науковим апаратом, далеко більшим од того, яким володіє д. Струве, шановний учений крок за кроком спростовує міркування д. Струве й доводить не тільки їх повну безпідставність, а й реакційність. Цікаво, що й д. Корш освітлює питання не з погляду українського, а з погляду російського. Але скільки глибини, скільки внутрішньої правди й вищої об'єктивности в цім „російськім“ погляді! „Нам, пануючій російській народности“,—каже д. Корш. Але свідомість цього „панування“ приводить автора до такого висновку, під яким підпишеться кожен українець. „Що робити з українцями?—запитує він. І тута-ж одповідає:

— Дати їм повну культурну волю. Утворять вони свою власну культуру, яка не боятиметься натиску культури великоросійської—їх щастя; а в противнім разі вони переймуть культуру великоросійську, але вже добровільно, свідомо, без всякого озлоблення.

Останній акорд може показатись трохи опортюністичним, наче занадто вже „примиряючим“. Але до цього примушує д. Корша його об'єктивність ученого. Він констатує певні історичні тенденції, певні реальні потреби, й з погляду цих потреб і тенденцій він вимагає, щоб українській нації дано було необмежене право на культурне самовизначення. А що буде далі—покаже життя.

Статті д-я Струве присвятив також і д. С. О. Єфремов свій біжучий огляд російсько-українського життя („На текущія темы“). Не втручаючись у сферу инших авторів, що писали в „Укр. Ж.“ на цю тему, д. Єфремов бере справу з иншого погляду. Він ставить де-які кропки над і й доводить де-які міркування д-я Струве до їх логичного кінця. Справді, які практичні висновки випливають з статті д. Струве? Сам колишній редактор „Освобожденія“ конфузливо замовчує ці висновки, й це робить за нього д. Єфремов. Картина виходить не геть-то почесна для д. Струве. Виявляється, що між „теорією“ Петра Бернгардовича й „практикою“ російських гонителів українства є дуже багато спільного. Д. Єфремов наводить відомі нашим читачам факти з хроніки останніх наскоків на українство, порівнює їх з теоретичними міркуваннями д. Струве—й виходить, що між першими й останніми істнує досить міцний місток. Д-й Струве, може, не злякається й перед таким результатом: на війні, мовляв, як на війні! Але читачам „Укр. Жизни“ безперечно буде корисно побачити, в який глухий кутк завела д-я Струве його „ідейна“ боротьба з українством. У цім і вага статті д. Єфремова. Инші автори тільки спростовують думки Струве, а д. Єфремов побиває їх ними ж самими.

Як бачимо, та збільшена увага, яку присвячує „Укр. Жизнь“ статті д-я Струве, приносить свою користь. Кожен автор вносить щось свого в вияснення зачепленого питання, а попутно перед читачем висвітлюються головніші питання українства. Воістину, коли б не було статті д-я Струве, то її довелося б вигадати!

Стаття д. П. Смутка „Украинская преса“, либонь, одкриває собою серію інформаційних статей „Укр. Жизни“ про всякі прояви сучасного українського життя. Стаття д. Смутка, невелика розміром, дає проте повний нарис розвитку української періодичної преси в Росії, починаючи від харьківських „Укр. Вѣстника“ й „Укр. Журнала“ початку минулого століття й до останніх наших періодичних виданнь. Бажано, щоб у дальших книжках „Укр. Жизни“ з'явились такі ж статті про наші „Просвіти“, клуби, організації шкільної молоді, про наше письменство й книгарство та про инші організовані чинники нашого національного життя. Поширенням таких відомостей ми швидче, ніж доводами „отъ ума“, доведемо своє право на істнування й на рівне місце серед „признаних“ національностей Росії.

Звертає також на себе увагу цікава стаття д. Д. Сіромахи „Соединеніе Украины съ Москвою“, присвячена недавно виданому творові проф. барона Б. Е. Нольде „Очерки русскаго государственнаго права“. У своїй книзі відомий спеціаліст у науці державного права докладно зупиняється на процесові утворення державної території Росії, причім присвячує чимало уваги Україні, історії її об'єднання з Москвою й взаємним відносинам між цими двома державами на протязі XVII—XVIII століть. Для українських читачів, знайомих з капітальними історичними працями проф. М. С. Грушевського, висновки д. Нольде не покажуться ні особливо новими, ні оригінальними. Але в російській науці державного права висновки бар. Нольде безперечно являються новим словом. Хоч автор і не наважується назвати акт злуки України з Москвою його власним імям, називаючи його то „з'єднанням“, то „об'єднанням“, то „автономією“; хоч автор далі, й користується виключно російськими офіціальними джерелами, ігноруючи дуже цінні джерела українські,—проте розділи його книги, присвячені Україні, будуть прочитані російською фаховою й нефаховою публікою з величезною користю. Вже сами документи й матеріали, наведені д-м Нольде, покажуть читачеві, що власне уявляла собою злука України з Москвою. Що-ж до статті Д. Сіромахи, то вона служить необхідним коментарем до цеї цінної книги.

В оддiлі „На Украинѣ и внѣ ея“ читач знайде ряд цікавих заміток—між иншим, нові архивні документи про заслання Шевченка, описання художніх творів Шевченка в чернігівськім музеї „українських древностей“, замітку д. Оберучева про Ново-Петровську кріпость, де Шевченко пробув 7 років. В оддiлі бібліографії уміщено рецензії на „Систематическій указатель журнала „Кіевская Старина“, на чеське видання „Slovanstvo, obraz jeho minulosti a přítomnosti“, на львівські „Студії з поля суспільних наук і статистики“, на збірник „Великая Россія“ й на „Ежегодникъ газеты „Рѣчь“. Наприкінці подано зміст українських журналів (Л.-Н. Вістника, Української Хати й Світла) за місяць січень.

Друга книжка „Украинской Жизни“ загалом зміцнює гарне враження, зроблене першою книжкою. Тепер вже можна сказати напевне, що новий орган української громадської думки знайшов належний тон і став на певну дорогу. Хоч і не обійшлось у цій книжці без де-яких дісонансів, проте основу журналу творять не ці дісонанси, а те цінне, гарне й корисне, що він у такій великій мірі дає.

М. Григорович.

ту, що оперував в 1909 р. в бахмутському повіті і вчинив багато грабіжів і душогубств. 5 душ засуджено до смертної кари, одного на довічню каторгу на 15 років, одного на 5 р. в арештантські роти, 8 душ виправдано.

На колачевському руднику верхнедніпровського пов. забастувало 750 робітників. Причина забастовки—економична.

ПЕТЕРБУРГ. В Саратові арештовано помішника Зелім-хана, Георгешвілі, який брав участь в багатьох нападах і вбивствах.

МОСКВА. Місцевим газетам телеграфують з Томська, що в Канському повіті через снігову хуртовину загинуло щось 150 душ.

КАТЕРИНОСЛАВ. В Криворожі забастували на економичному грунті робітники калачівських рудників.

ПЕТЕРБУРГ. Виявляється, що в Петербурзі в 1911 році було 1165 самогубств малолітніх, вбивств і замахів на вбивства—353.

ЗА КОРДОНОМ.

Всякі звістки.

ПРАГА. В химично-фізичному інституті підчас спроб стався вибух, яким тяжко ранено в голову професора і двох асистентів; у всіх них випалено очі.

Театр і музика.

— **Український театр.** Сьогодня в театрі д. Садовського перша вистава нової історичної опери „Бранка Роксоляна", Д. Січинського. В опері беруть участь найкращі співочі сили труппи. „Бранка Роксоляна" йде в постановці М. К. Садовського; для цієї опери намальовано нові історичні декорації.

— **Городський театр.** Сьогодня йде оп. „Трубадуръ" з участю гастрольорів Целестини Боніпсен'ї, Цезаря Формікі та Зінов'єва.

— **Театр „Соловцов".** Сьогодня четверта вистава „Мистера Пикквика", що йде з великим успіхом на сцені Соловцовського театру.

Одповідь п. М. Садовському.

Добродію Садовський!

Подаю Вам пояснення з нагоди появлення у ч. 8037 „Діла" моєї статті „З художнього сьвіту України".

Ви просите од мене фактів. Єдиними фактами у мене являються слова Марії Костянтиновни, що, в гурті давніх своїх знайомих і товаришів по колу, споминала про минулі часи з її артистичної діяльности. При згадці про надзвичайно тяжкі її, як артистки, переживання, Заньковецька плакала.

Добродію Садовський, зараз по-між українським народом живе людина (може єдина), ім'я і слово котрої, на мій погляд, не повинні підлягати суду не тільки що поодиноких людей, а і суду всього українського громадянства. Людиною цією є: Марія Заньковецька. Ті жертви, що принесла Заньковецька на вівтар відродження українського народу і її значіння, як діяча і незрівняного талану, настільки великі, що я не можу лічити себе винуватим в тому, що одну з сторінок минулого Заньковецької подав до ширшої відомости. Навпаки, я уважав би для себе гріхом заховати сльози Марії Костянтиновни од українського громадянства.

Тому то все, що я навів на сторінках „Діла" і з приводу чого Ви писали отвертого листа, не тільки що не спростовую, а ще раз, слідом за спогадами Марії Костянтиновни і її товаришів, кажу, що все те є правдою.

Коли я і можу прінціпіяльно згожуватись з тим, що мій виступ з словами М. К. Заньковецької у „Ділі" був рівняючи некоректним (на перший, добавлю, погляд), то свою некоректність можу почувати виключно відносно Марії Костянтиновни.

Коли ж діло торкається реальних фактів, що цілком обгрунтували б мої загальні у „Ділі" зазначення, то я чув, що їх є і багато, і серйозних.

До всього цього скажу, що я думаю, що Вашого, д. Садовський, отвертого листа, було на мою адресу подано помилково. Ту частину своєї у „Ділі" статті, де торкається Вашого, д. Садовський, імени, я починав і закінчив зазначенням, що все те я навожу з слів Марії Костянтиновни Заньковецької. Крім того, у Вашому, буцім то до мене, листі є такі запитання (напр., чому М. К. Заньковецька зараз не грає таких ролей, котрі їй до вподоби), на котрі я не маю абсолютно ніякої можливости упевнено одповісти.

Наприкінці зазначу, що, не зважаючи на мою до Вас, як артиста і громадського діяча (а як людини, я Вас не знаю), повагу, я в полеміку, не маючи на неї права, вступати з Вами, д. Садовський, не буду.

Федір Коломийченко.

Москва.
5 березіля 1912 р.

ОД РЕДАКЦІЇ.

Містимо відповідь д. Коломийченка на лист д. Садовського у повній її красі, не зміняючи „ні титли, ніже тії коми". Робимо це з гірким почуттям, едино лиш на те, щоб д. Коломийченко не міг опісля сказати, що йому не дано голоса в справі, що його, як письменника, торкається. Але разом дозволимо й собі сказати кілька слів з приводу цього важкого інциденту.

Як сам читач може бачити з відповіді д. Коломийченка, ніякої відповіді він власне не дає. Замість фактів, яких од його вимагав д. Садовський і які ствердили б його обвинувачення—автор відповіді має лиш сміливість заявити: того, що писав „не тільки що не спростовую, а ще раз слідом за спогадами М. К. Заньковецької і її товаришів кажу, що все те є правдою". Замісць фактів, він знов подає якісь чутки („я чув..."); замісць фактів, він знов ховається за спину поважної артистки, виймаючи її з під людського суду. Це з самого поблажливого погляду принаймні на по-лицарськи виходить, але коли ближче придивитись, то трудно навіть цьому прибрати якесь пристойне ім'я.

Для нас однаково дорогі й поважані ймення і М. К. Заньковецької, і М. К. Садовського, як громадських діячів, хоч ставити їх, знов же як громадських діячів, по-за межами людської критики ми не можемо. Але—ще раз кажемо—не можемо ставити по-за межами всякої критики *тільки як громадських діячів* *) Входити ж в оцінку особистих між ними, як і взагалі між людьми, стосунків, особливо без їхнього на це почину, ми вважаємо найвищою непристойністю, яку тільки хто міг би собі дозволити що до поважаних особ. І д. Коломийченко як раз це собі й дозволив. І д. Коломийченко не тільки не почуває сорому за свій учинок, однаково ганебний як і до д. Садовського, так і до д. Заньковецької, але робить його вдруге, коли йому показано вже всю його непристойність,—робить, значить, цілком свідомо. Цим д. Коломийченко сам видав на себе присуд, як на громадську людину і як на письменника...

Взагалі останніми часами на арену друкованого слова занадто багато пробірається людей, що не розуміють ні значіння, ні завдання цього слова. Всяку непевну чутку, всяку плітку, всяку сенсаційну звістку підхоплюють ці панове, роздмухують її, залязять в чужу душу й бабраються в таких сторонах життя, до яких нікому не може бути ніякого діла, опріче самих участників. На жаль, такі „письменники" завелись і у нас; на жаль, бажання викликати сенсацію, або звести друком, коли не дрюком, особисті рахунки з немилими людьми починає робитись і в нашій пресі звичайною річчю. Не знаходячи в тутешній пресі до себе послуху, такі добродії подаються звичайно до закордонної, що не знає тих особистих рахунків і містить багато дечого, що недостойне попадати під друкарський станок. І оце не вперше вже „Діло", містячи писання всяких таких Коломийченків, прислуговується їм у справах, що ні до письменства, ні взагалі до громадського життя не стосуються.

Але незнання тутешніх стосунків тільки половину вини з закордонної преси скидає,—все ж лишається друга—ота необережність та довірливість до людей, не вартих або й позбавлених довірря. І коли Коломийченки цього органично зрозуміти не можуть, то редакції часописів мусять це розуміти, мусять сами показати належне тим добродіям місце.

ДОПИСИ

(*Од власних кореспондентів*).

ОРЛІВКА, брацл. повіту (на Поділлі). Кругом нашого села ростуть великі ліси „Удельнаго Вѣдомства". В тих лісах є багато землі наших селян. „Удѣлъ" вимінює ту землю селянам для того, щоб їхньої землі не було серед лісу, і дає участки скраю. На долю багатьох селян випадають участки, на котрих ще росте гарний ліс. Той ліс має право купити власник землі по так званій „таксі" за 200—300 карб. десятину. По місцевим цінам це дуже дешево. Наші селяне хоч і не вбогі, але рідко в кого є така сума грошей зараз, а через те мало ни кожний мусить зараз же, як одержить таксу, перепродати той ліс другому. На цій продажі заробляють фактори котрих завелось в нас ціла зграя; вони обдурюють наших темних селян без міри. Цікаво, що мало не всі фактори то наші-ж таки місцеві багатіщі і більш розвинуті селяне.

Недавно один наш селянин одержав з київської контори Уд. Відомства таксу на десятину ліса. Відомство продавало йому той ліс за 300 карб. Селянин продав той-же ліс за 500 карб. двом другим селянам факторам. Ті перепродали його за 700 карб. жидам. Але якось почули другі купці і стали підпоювати власника лісу і давати йому більш, як він взяв. Тут почалось неймовірне піяцтво, яке тяглось щось два тижні. Кожний з купців через своїх факторів хотів перетягти власника лісу на свій бік. Діло кінчилось тим, що два фактора змовились і продали ліс третьому купцеві. Власник лісу одержав 800 карб. фактори щось по 150 карб. і карб. 100 було розтрачено на піятику.

Знаючі люди кажуть, що купець повинен на купленім лісі заробити не менш 100 проц.

Листування редакції.

Тут. В. Євтиховичу. Не надрукуємо.

Справочний оддїл.

Календарні відомості. Субота, 10-го марта. Великий піст.

Свмч. Кондрата. Кипріяна, Діонисія, Павла, Леонида, Віктора, Вікторина, Никифора, Василиса.

Сх. сон. 5 год. 59 хв., зах. сон. 6 год. 16 хв.

Театр гор. пар. допу. „Бранка Роксоляна".

*) Коли, напр., та ж сама М. К. Заньковецька разом з небіжчиком Кропивницьким вітали такого ювилята, як Суворін, українське громадянство одностайне їх осудило.

Роспис ходу поїздів.

(з 15 окт 1911 р.)

Півден.-Зах. залізн. дор.	Одходить з Київа.	Прибуває до Київа
Кур'єр. І і ІІ кл. Одеса-Кишиньов - Рені - Унгени-Єлисаветград	9 г.00 х.в.	9г. 33х. р.
Кур'єр. І і ІІ кл. Брест-Варшава-Граніца- Відень-Каліш-Берлін	7 г.35 х. в.	10г.10х.в.
Кур'єр. І, ІІ і ІІІ кл. Сарни-Вільно - Рига-Двинськ-Петербург	9 г.25х. р.	9 г.11 х. в.
Почт. І, ІІ і ІІІ кл. Фастов-Казатін -Одеса-Умань-Білосток-Варшава, Унгени, Рені, Житомір	9 г.35 х. р.	8г. 10х.в.
Почт. І, ІІ і ІІІ кл. Сарни-Ковель-Варшава, Вільна-Петербург, Волод.-Волин, Івангород-Граніца	2г. 35 х м.	4 г.37 х.д.
Пас. І, ІІ і ІІ кл. Брест-Білосток - Граєво, Житомір, Вільна - Петербург, Луцьк, Варшава	12г.35х. н.	7г. 27 х. р.
Пас. І ІІ і ІІІ кл. Одеса, Умань, Новосельця, Підволочиськ, Калиновка-Холоневская,	1г. 00 х. н.	8 г. 15 х р.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Бердичев-Житомір, Ровно, Здолбуново, Радзівілов - (Броди)-Відень	7г. 50х. в.	10г.22х.р.
Тов.-пас. ІІ і ІІІ кл. (Київ-Фастов І, ІІ і ІІІ кл.) Казатін-Одеса, Умань, Підволочиськ, Брест, Луцьк, Володимір-Волинський, Фастов-Б.-Церква	10г.30х. р.	10г.17х.в.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Одеса, Підволочиськ І і ІІ кл., Відень, Буда-Пешт, Унгени, Ольвіополь	9г. 35х. в.	8г. 48 х. р.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Катеринослав, Миколаєв, Знаменка-Харьків, Єлисаветград, Севастополь	10 г. 40 д.	12г.55х.д.
Почт. І, ІІ і ІІІ кл. Катеринослав, Єлисаветград Знаменка-Харьків	11г.35х. в.	7 г. 46х. р.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Знаменка-Миколаїв, Знаменка-Харьків, Катеринослав-Рост.-на-Дону І і ІІ кл.	8г. 20 х. р.	6 г.10х. в.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Сарни-Ковель, Варшава, Сарни-Ровно, Володимір. - Вол., Берлін-Відень	11г. 55х.в.	7 г. 35х.р.
Служебн. ІІ ІІІ кл. до Фастова	5 г.30х. д.	
Служебн. ІІ і ІІІ кл. до Фастова	3 г.22 х.д	
Служебн. ІІ і ІІІ кл. Святошин- Буча - Бородянка-Тетерев	11г. 5х. р.	12г.23х.д.
Служебн. ІІ і ІІІ кл. Святошин -Буча - Бородянка-Тетерев	5 г. 10 х.в.	9 г.10 х.р.
Служебн. ІІІ кл. Святошинъ-Буча-Бородянка	5г. 15 х. д.	5г. 57 х.н.
Служебн. ІІ і ІІІ кл. Святошинъ Буча - Бородянка	3 г.10 х.д.	8г. 00х. р.
Служебн. ІІ і ІІІ кл. Святошин- Буча - Бородянка-Тетерев	4г. 25х. д.	7 г.30х. в.
Мішаний IV кл. Одеса, Ковель, Фастов-Знаменка	9 г.55х. в.	12 г.37х.д.
Мішаний IV кл. Сарни, Ковель, Варшава	10г. 35х.в	7 г.15 х.р.
По Московсько - Київо-Ворон. залізниці.		
Скорий І, ІІ і ІІІ клас. Брянськ-Москва, С.-Петербург	12г. 30х.д.	5 г. 10х.д.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Бахмач-Конотоп - Навля-Брянськ-Москва	12г.10х.н.	5 г. 40х.н
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Бахмач-Конотоп-Курськ - Воронiж	10г.50х.в.	5 г. 45х.р.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Бахмач-Конотоп-Курськ - Воронеж	1 г. 05 х.д.	8 г.25х.д.
Пса. І, ІІ і ІІІ кл. Курськ-Воронiж - Жлобін - Петербург	7 г.15х. в.	7 г 00 х.р.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Кременчук-Полтава - Харьків	11г.20х.в.	6 г.30х.р
Скорий І, ІІ і ІІІ кл. Полтава-Харьк.-Лозова - Ростов-на-Д.-Севаст.	6 г.45 х.в.	12г.25х.д.
Тов.-пас. ІІ і ІІІ кл. Полтава-Харьків	7 г.50 х. р	11г. 25х.в.
Прим.-пас. ІІ і ІІІ клас. Дарниця-Борисполь	5 г. 15 х.д	8 г. 20 х.в.

Редактор В. Яновський.
Видавець Є. Чикаленко.

Оповістки.

Лікарі та Лікарні

ПРИТУЛОК ДЛЯ ПОРОДІЛЬ
акушерки **М. І. Дмитрієвої-Лінчевської**
Під догляд лік.-спец. Прийм. секр. вагітн. і породіль у всяку пору. Мар.-Благовіщенська 44.

Зуб на дікарня **Бр. ТЕТЕЛЬБАУМ,** Прорізна 24.
Прийм. лікарі-спец. 9 год. р. до 9 г. в. Пломб. 50 к., вирив. зуб. без болю 1 р. Штучні зуби 1 р.

Кабінет ЗУБНОГО лікаря **Дем'яновича-Цигури**
Гоїння, пломбування і вставл. штучн. зуб. Прийм. 9—12, 3—6 годин. Нестерівська, 36.

КВАТИРІ

Готель „Україна" віддає в найми КІМНАТИ по міс. і на добу, недорого Бульв.-Кудр., 34

ВСЯКІ

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ **„ПРОСЬВІТА"** В ОДЕСІ, НІЖИНСЬКА ч. 53. Великий вибір українських книжок, листовних карток та нот. Висилка книжок на провінцію. 20-151-10

У Катеринославі

книгарні Лозинської на Проспекті.

Приймається передплата на газ. „РАДА" на таких-же умовах, як і в конторі газети, а також продаються окремі №№ в роздріб.

В ЄЛИСАВЕТІ

(Єлисаветграді) передплачувати і купувати в роздріб „Раду" на таких самих умовах як і в конторі газети, можна **в українській книгарні** (Дворцова вул. дім Соловьова). Книгарня приймає передплату також на инші укр. видання. **є великий вибір українськ. книжок.**

Приймається передплата на

Записки Наукового Товариства імени ШЕВЧЕНКА.

Наукова часопись, присвячена передусім українській історії, філології й етнографії. Виходить у Львові що два місяці під редакцією Михайла Грушевського. Адр. Львів Галичина. ул. Супинського ч. 21. Lemberg Oesterreich. Ціна на рік 6 карб., окреме число 1 карб. 0-116-5

Передплата на рік 1911—12.

„РІЛЛЯ" УКРАЇНСЬКИЙ ХЛІБОРОБСЬКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ЧАСОПИС.

ВИХОДИТЬ У КИЇВІ З ЛИСТОПАДА (НОЯБРЯ) 2 РАЗИ НА МІСЯЦЬ.

В Р. 1911—12 ПЕРЕДПЛАТНИКИ ОДЕРЖУТЬ:

24 №№ журналу з малюнками.

2 метелики-поради по хліборобству.

1 книжку по сельському-господарству видавництва „Ріллля".

ЦІНА:

На рік 2 карб. | з пересилкою.
На ½ року 1 карб. |

Накладним платіжом на 20 коп. дорожче.

Окреме число коштує 15 коп.

Гроші посилати на адресу: Київ, Тургенівська, 9. Редакція часопису „РІЛЛЯ".

„Рілля" виходить кожного 1-го і 15-го дня що-місяця книжками до 2½ аркушів.

„Рілля" пише про хліборобство, скотарство, травосіяння, садівництво, городництво, шовківництво, птахівництво, про управу луків, пісків та инше.

„Рілля" має пасішницький відділ.

„Рілля" звертає увагу на кооперацію і має відділ „Гуртом".

„Рілля" містить багато малюнків.

„Рілля" друкує відомости про врожай подає ціни на хліб та торговельні відомости.

„Рілля" дурно дає поради хліборобам.

„Рілля" дурно містить оповістки передплатників.

„Рілля" має за перший рік золоту й срібну медалі.

„Рілля" заручилася співробітництвом багатьох агрономів та хліборобів і писатиме тільки про те, що потрібно і цікаво знати українському хліборобові.

Редактор-видавець А. Архипенко.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА на 1912 годъ на новый ежемѣсячный журналъ

„УКРАИНСКАЯ ЖИЗНЬ".

Широкіе круги общества, не только великорусскаго, но въ значительной мѣрѣ и украинскаго, до сихъ поръ проявляютъ крайне недостаточное знакомство съ жизнью 30-милліоннаго украинскаго народа, съ его запросами и нуждами, съ ростомъ его національнаго самосознанія. Въ этой области все еще паритъ путаница нелѣпыхъ, а нерѣдко и вредныхъ предразсудковъ, которые крайне неблагопріятно отражаются на отношеніи къ украинскому національному вопросу даже представителей передовой ителлигенціи. Борьба съ этими предразсудками, разоблаченіе инсинуацій, которыми стремятся скомпрометировать украинское національное движеніе представители современной реакціи, широкое и безпристрастное освѣщеніе интересовъ и потребностей украинскаго народа въ области культурно-общественной и политической, опредѣленіе того мѣста, которое по справедливости должно принадлежать ему среди народовъ Россіи, и выясненіе тѣхъ путей, по которымъ должно быть направлено національное его самоопредѣленіе въ интересахъ полноты развитія его богатыхъ силъ и въ атмосферѣ мирнаго сожительства съ другими народностями,—вотъ чему будетъ по мѣрѣ силъ, служить новый журналъ.

Въ какой степени удастся выполнить эту трудную, но уже давно самою жизнью поставленную на очередь задачу—будетъ зависѣть не только отъ личныхъ усилій редакціи, но и отъ той поддержки, которую она разсчитываетъ встрѣтить со стороны своихъ читателей.

„Украинская Жизнь" будетъ выходить на русскомъ языкѣ въ обычномъ форматѣ ежемѣсячныхъ журналовъ книжками размѣромъ 5—6 печатныхъ листовъ.

Программа журнала: Руководящія статьи по національнымъ вопросамъ. Обзоръ событій текущей жизни на Украинѣ. Сужденія печати, преимущественно русской и польской, объ украинскомъ вопросѣ. Письма изъ Россійской Украины и изъ Галиціи. Критическія статьи и литературныя обозрѣнія; библіографія. Украинское искусство. Разныя извѣстія и замѣтки. Отвѣты редакціи на вопросы читателей, относящіеся къ программѣ журнала.

„Украинской Жизни" уже обѣщали свое сотрудничество слѣдующія лица: Брусиловскій И. К., Буда С. А., Бѣлоусенко О., Бѣлоусовъ И. А., прив.-доц. Василенко Н. П., Василько Ан., проф. Волковъ Ф. К., прив.-доц. Грушевскій А. С., проф. Грушевскій М. С., Донцовъ Дм., Дорошенко В., Дорошенко Д., Ефремовъ С. А., Жаботинскій В. Е., Жебуневъ Л. Н., Зализнякъ М., прив.-доц, Кистяковскій Б. А., прив.-доц. Кистяковскій И. А., Кривецкій И., проф. Крымскій А. Е., проф. Коршъ Ф. Е., Лаврентьевъ Д. К., Левицкій О. И., Липинскій В., проф. Лучицкій И. В., Матушевскій Ф. П., Миркинъ Н. Б., Михура А., Науменко В. П., Новицкій А. П., Оберучевъ К. М., Обнинскій, В. П., Петлюра С. В., Русова С. Ф., проф. Русовъ А. А., Садовскій В. В., Саликовскій А. Ф., Стебницкій П. Я., Стешенко И. М., проф. Сумцовъ Н. Ф., Филянскій Н. Г., Ярошевичъ А. И. и др.

Полный списокъ сотрудниковъ будетъ напечатанъ въ январской книжкѣ „Украинской Жизни".

Въ ближайшихъ книжкахъ „Украинской Жизни" будутъ, между прочимъ, слѣдующія статьи: О. Бѣлоусенко „Гибель Просвитъ", „Холмскій вопросъ", Василько Ан. „Холмщина и Украина", проф. М. С. Грушевскаго „Что такое Украина" и рядъ статей на текущія темы, Донцова Д. „Письма изъ Галиціи", Ефремова С. А. обзоры современной украинской жизни, „Украинизація школы" и др., прив.-доц. Б. А. Кистяковскаго „Фальсификація исторіи", Матушевскаго Ф. П. „Судъ на Украинѣ", Миркина Н. Б., „Евреи и кооперативное движеніе на Украинѣ". Науменка В. П. „Шевченко и современность", Оберучева К. М. „Экономическія отношенія на Украинѣ", Петлюры С. Б. рядъ очерковъ о существующихъ на Украинѣ научныхъ и культурно-просвѣтительныхъ организаціяхъ, Русовой С. Ф. „Развитіе украинскаго искусства", Садовскаго В. В. „Земства на Украинѣ" и др., Саликовскаго А. Ф. „Судьбы украинскаго слова", „Больной вопросъ", Смутка П „Украинская пресса послѣ 1905 года" и др.

Подписка принимается въ конторѣ „Украинской Жизни": Москва, Тверская ул. д. 75, кв. 39.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: на годъ 5 руб., на полгода 2 р. 50 к., на четверть года 1 р. 25 к., съ доставкою и пересылкою. Отдѣльная книжка безъ пересылки 45 к., съ пересылкою 55 к.

Для народныхъ учителей и сельскаго духовенства, а также для учащихся, рабочихъ и крестьянъ допускается, при непосредственномъ обращеніи въ редакцію, льготная подписка: на годъ 4 р., на полгода 2 р., на 3 мѣс. 1 р. съ доставкою и пересылкою.

Издатель и отвѣт. редакторъ Я. А. Шеремецинскій.

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трохьсвятительська 5. Телеф. 1069.